

GUJARAT UNIVERSITY
DEPARTMENT OF SOCIOLOGY T.Y.B.A
SEMESTAR – 6 CORE COURSE – 311
SOCIAL HISTORY OF INDIA

Objective

- 1) To inform the students about the social history of India
- 2) To cultivate sociological perspective of history among students
- 3) To introduce students to social thinkers and views of Gandhiji and Dr. Ambedkar

Outcome

- 1) Students will be informed about the social history of India
- 2) Students will understand history with social approach
- 3) Student will be informed about social thinkers and views of Gandhiji and Dr. B. R. Ambedkar

Unit – 1 Social History

- 1.1 Social History meaning – definition
- 1.2 Nature of Social History
- 1.3 Geographical characteristics of India and its impact on social history
- 1.4 Variation of race in India and basic unity

Unit – 2 Brief introduction of social history of India

- 2.1 Indian society in 8th to 12th century
- 2.2 Islamic era
- 2.3 British era
- 2.4 Renesa and social reformation in India

Unit – 3 Mahatma Gandhiji – Indian Social Thinker

- 3.1 Life Introduction
- 3.2 Contribution of Gandhiji in social reformation
- 3.3 Concept of social re-construction
- 3.4 Principles of human resource management and Gandhiji

Unit – 4 Indian Social Thinker Dr. Babasaheb Ambedkar.

- 4.1 Introduction
- 4.2 Role of Dr. B. R. Ambedakar in Indian Constitution.
- 4.3 Views of Religion of Dr. B. R. Ambedkar
- 4.3 Views for social Justice of Dr. B.R. Ambedkar

પુસ્તકો :

- ૧) ગોયલ દ્વારકાપ્રસાદ, ૧૯૭૮ ‘સામાજિક વિચારકોકા ઇતિહાસ’ શ્રીરામ , મહેશ & કંપની આગ્રા
- ૨) રાવત હરિકૃષ્ણ ૨૦૦૧ “સમાજશાસ્ત્રીય ચિંતક એવમ સિધ્ધાંતકાર રાવત પબ્લીકેશન જયપુર
- ૩) પાંડે ગણેશ ૨૦૦૫ “સામાજિક વિચારધારા એવમ સામાજિક વિચારક” રાધા પબ્લીકેશન ન્યુ દિલ્હી
- ૪) ચૌહાણ સંદીપસિંહ ૨૦૦૪ “ભારતમે દલિત ચેતના ગાંધી ઓર આંબેડકર” RBSA Publisher Jaipur
- ૫) સિંહ એન. કે. ૨૦૧૨ : ભારતમે દલિત સંઘર્ષ એવં સામાજિક ન્યાય Prism book India Jaipur
- ૬) પંડ્યા હસમુખ ૧૯૯૩ “આધુનિક ભારતીય રાજકીય ચિંતકો અનડા બૂક ડીપો અમદાવાદ
- ૭) ધ્રુવ શૈલેજા ૨૦૧૩, ‘ભારતનો સામાજિક ઇતિહાસ’ – પાર્શ્વ પબ્લીકેશન અમદાવાદ
- ૮) શાહ એ. આર અને ચુડાસમા રમણીક, ૧૯૭૩ “ભારતનો સામાજિક ઇતિહાસ” બી.એસ.શાહ પ્રકાશન અમદાવાદ

ગુજરાત યુનિવર્સિટી
સમાજશાસ્ત્ર વિભાગ, ટી.વાય.બી.એ.
સેમેસ્ટર-૦૬ – CC-311
ભારતનો સામાજિક ઇતિહાસ.
Social History of India

ઉદ્દેશ્યો:-

- (૧) વિદ્યાર્થીઓને ભારતના સામાજિક ઇતિહાસથી માહિતગાર કરવા.
- (૨) વિદ્યાર્થીઓમાં ઇતિહાસનો સમાજ શાસ્ત્રીય દ્રષ્ટિકોણ કેળવવો.
- (૩) વિદ્યાર્થીઓને ગાંધીજી અને આંબેડકરના સામાજિક ચિંતનથી પરિચિત કરવા.

ફળશ્રુતિ:-

- (૧) વિદ્યાર્થીઓ ભારતના સામાજિક ઇતિહાસથી માહિતગાર બનશે.
- (૨) વિદ્યાર્થીઓ ઇતિહાસને સામાજિક દ્રષ્ટિકોણથી સમજતા થશે.
- (૩) વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજી અને ડૉ. આંબેડકરના સામાજિક ચિંતન અને સામાજિક સિધ્ધાંતથી પરિચિત થશે.

એકમ: ૧ સામાજિક ઇતિહાસ

- ૧.૧ સામાજિક ઇતિહાસનો અર્થ-વ્યાખ્યા.
- ૧.૨ ઇતિહાસનું સ્વરૂપ.
- ૧.૩ ભારતની ભૌગોલિક લાક્ષણિકતાઓ અને સામાજિક ઇતિહાસ પર અસરો.
- ૧.૪ ભારતમાં જાતિતત્વોનું વૈવિધ્ય અને મૂળભૂત એકતા.

એકમ: ૨ ભારતના સામાજિક ઇતિહાસની ટૂંકી રૂપરેખા.

૨.૧ આઠમીથી બારમી સદીનો ભારતીય સમાજ

૨.૨ મુસ્લિમયુગ

૨.૩ બ્રિટીશયુગ

૨.૪ ભારતમાં નવજાગૃતિ અને સામાજિક સુધારણા.

એકમ: ૩ ભારતના સામાજિક ચિંતન – મહાત્મા ગાંધીજી.

૩.૧ જીવન પરિચય

૩.૨ સામાજિક સુધારણામાં ગાંધીજીનું પ્રદાન

૩.૩ ગાંધીજીનો પુનઃનિર્માણનો ખ્યાલ

૩.૪ માનવસંશાધન વિકાસનો સિદ્ધાંતો અને ગાંધીજી.

એકમ: ૪ ભારતના સામાજિક ચિંતક:- ડૉ. બાબા સાહેબ આંબેડકર.

૪.૧ જીવન અને કાર્યો.

૪.૨ ભારતીય બંધારણમાં ડૉ. આંબેડકરની ભૂમિકા.

૪.૩ ધર્મ વિશે ડૉ. બાબા સાહેબ આંબેડકરના મુખ્ય વિચારો.

૪.૪ સામાજિક ન્યાય વિશે. ડૉ. બાબા સાહેબ આંબેડકરનાં વિચારો.

GUJARAT UNIVERSITY
DEPARTMENT OF SOCIOLOGY T.Y.B.A
SEMESTAR – 6 CORE COURSE – 312
SOCIAL DEMOGRAPHY

UNIT – 1

Social Demography, Definition, Subjectmatter and importance

UNIT – 2

Census in India : Origin and development, Importance (in the context of Social development and social research)

UNIT – 3

1. Population and literacy in India
2. Literacy and Gender
3. Literacy and social development
4. Illiteracy as a social problem and its solutions

UNIT – 4 (Population Policy in India)

1. Family Welfare
2. Teenage girls (Characteristics and empowerment)
3. Women
4. Old age People

ગુજરાત યુનિવર્સિટી
સમાજશાસ્ત્ર વિભાગ, ટી.વાય.બી.એ.
સેમેસ્ટર-૦૬ -૩૧૨
સામાજિક વસ્તીશાસ્ત્ર

યુનિટ - ૧

સામાજિક વસ્તીશાસ્ત્ર, વ્યાખ્યા, અભ્યાસક્ષેત્ર અને મહત્વ

યુનિટ - ૨

ભારતમાં વસ્તી ગણતરી (સેન્સસ)

ઉદભવ અને વિકાસ

મહત્વ (સામાજિક વિકાસ અને સામાજિક સંશોધનના સંદર્ભમાં)

યુનિટ - ૩

૧. ભારતમાં વસ્તી અને સાક્ષરતા

૨. સાક્ષરતા અને જેન્ડર

૩. સાક્ષરતા અને સામાજિક વિકાસ

૪. નિરક્ષરતા એક સામાજિક સમસ્યા અને ઉકેલ

યુનિટ - ૪ (ભારતમાં વસ્તી નીતિ)

૧. કુટુંબ કલ્યાણ

૨. કિશોરીઓ અર્થ, લક્ષણો અને સશક્તિકરણ

૩. મહિલાઓ

૪. વૃદ્ધો

સંદર્ભગ્રંથોની યાદી

- 1) Population and Society, Wrong Dennis H. 1967, Random House, New York (1967)
- 2) Population problem of India, Ranadive B. T, Vakil. C. N, Longmas Green 8 Co. (1930)
- 3) Population Pattern and Social change in India – Chandra Sharat, (1991)
- 3) Population Policy for India: Perspectives, issues and chanllenges Chaubey P. K. – Kanishka Prakashan
- 4) Population planning policy and programmes, Prasad Ram Kumar D, –Decp & Deep Pub New Delhi 1990
- 5) Population of India 2011, Permi Mahendra K. Das & Dipendranath Pub. B.R. Publishing Corporation, Delhi
- 6) જનસંખ્યા સમસ્યા કે સ્ત્રી પાઠ કે રાસ્તે, રવીન્દ્રકુમાર પાઠક રાધાકૃષ્ણ, નઈ દિલ્હી ૨૦૧૦
- 7) ભારત વિકાસ કી દીશાએ અમત્ય સેન, રાજપાલ સંસ્ કશ્મીરી ગેટ, નઈ દિલ્હી
- 8) ભારત મેં જનસંખ્યા દશા એવ દિશા, પ્રકાશ નારાય બૂક એન્કલેવ, જયપુર – ૨૦૦૮
- 9) જનસંખ્યા અધ્યયન, ઓ.પી. ગર્ગ, નારાયણા પબ્લી. ગ્રંથ વિકાસ, જયપુર ૨૦૦૭
- ૧૦) ભારતમાં શહેરી કુટુંબ અને કુટુંબનિયોજન, ડૉ અક્ષયકુમાર દેસાઈ (અનુવાદક) પ્રકાશક આર.આર. શેઠની કંપની અમદાવાદ ૧૯૮૨
- ૧૧) વસતિ – ડૉ એસ .એસ અગરવાલ, અનુવાદ, રમેશ મ. ભટ્ટ, નેશનલ બૂક રૂસ્ટ ઈન્ડીયા નવી દિલ્હી ૧૯૬૭
- ૧૨) વસતિ શિક્ષણ (સામાજિક વસ્તીશાસ્ત્ર) પ્રો, જે.એમ.દેસાઈ પર. લી કે. ભટ્ટ યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય ૧૯૮૯
- ૧૩) વસતિ અને વિકાસ, પ્રસન્નવદન દેસાઈ, ગુજરાત વિદ્યાપીઠ અમદાવાદ ૧૯૯૦
- ૧૪) વસ્તી એક સામાજિક સમસ્યા ડૉ ચંદ્રિકા રાવલ, ડૉ, શૈલેજા ધ્રુવ, પાર્શ્વ પબ્લીકેશન ૨૦૦૫
- ૧૫) ગુજરાત : વસતિ વિશ્લેષણ, ગૌરાંગ જાની, કર્મસંઘ પ્રકાશન, અમદાવાદ, ૨૦૧૨

ગુજરાત યુનિવર્સિટી
સમાજશાસ્ત્ર વિભાગ, ટી.વાય.બી.એ.
સેમેસ્ટર-૦૬ – ૩૧૩
સમાજલક્ષી મનોવિજ્ઞાન

હેતુઓ

- (૧) વિદ્યાર્થીઓ સમાજલક્ષી મનોવિજ્ઞાનના વિષયવસ્તુ વિશે જાણકારી પ્રાપ્ત કરશે.
 - (૨) સમાજશાસ્ત્ર અને મનોવિજ્ઞાન વચ્ચેનો સંબંધ સમજશે.
 - (૩) મનોવૈજ્ઞાનિક ખ્યાલોની બાબતમાં વધુ સ્પષ્ટ થશે
-

ફલશ્રુતિ

- (૧) સમાજશાસ્ત્રની એક શાખા તરીકે સમાજલક્ષી મનોવિજ્ઞાન ની જાણકારી મેળવશે.
 - (૨) સમાજનું મનોવૈજ્ઞાનિક અર્થઘટન અને તેનો ઉપયોગ કરતાં શીખશે.
 - (૩) વિવિધ મનોવૈજ્ઞાનિક ખ્યાલની સમજ મેળવશે.
-

યુનિટ: (૧) સમાજલક્ષી મનોવિજ્ઞાનનો પરિચય

- (૧) સમાજલક્ષી મનોવિજ્ઞાન નો પરિચય અને વ્યાખ્યા.
 - (૨) સમાજલક્ષી મનોવિજ્ઞાનનું વિષયવસ્તુ.
 - (૩) સમાજલક્ષી મનોવિજ્ઞાનનો અન્ય સામાજિક વિજ્ઞાનો સાથે સંબંધ.
 - (અ) સમાજલક્ષી મનોવિજ્ઞાન અને સમાજશાસ્ત્ર
 - (બ) સમાજલક્ષી મનોવિજ્ઞાન અને સામાજિક માનવશાસ્ત્ર
-
-

યુનિટ : (૨) બોધન અને પ્રેરણા

- (૧) બોધનનો અર્થ અને વ્યાખ્યા.
 - (૨) બોધન ના નિર્ણાયકો અને સ્વરૂપ
 - (૩) બોધન ઘડતર અને પરિવર્તન.
 - (૪) પ્રેરણાનો અર્થ અને પ્રેરકોના પ્રકાર.
-

યુનિટ: (૩) સામાજિક વલણો

- (૧) સામાજિક વલણનો અર્થ અને લક્ષણો
 - (૨) સામાજિક વલણાના પ્રકારો.
 - (૩) સામાજિક વલણમાં પરિવર્તન અને પરિવર્તનના પરિબલો.
 - (૪) વલણ માપન અને પદ્ધતિઓ
-

યુનિટ: (૪) પ્રત્યક્ષીકરણ

- (૧) પ્રત્યક્ષીકરણનો અર્થ અને વ્યાખ્યા.
 - (૨) પ્રત્યક્ષીકરણ ના હેતુઓ.
 - (૩) પ્રત્યક્ષીકરણ નું માળખું.
 - (૪) પ્રત્યક્ષીકરણમાં પરિવર્તન.
-

संदर्भग्रंथो.

1. Edwin Garrigues (ed,)1963, Foundation of Psychology, Asia Publishing House, Bombay.
2. Krech, Cruchfield, and Ballachey, Individual in Society.
3. Kuppuswamy B, An Introduction to Social Psychology.
4. Sherif and Sherif, Social Psychology.
5. Mayer D.G,1983,Social Psychology,McGraw-Hill,International Book Company,Japan.
6. Pennington D.C,1986,Essential Social Psychology, Edward Arnold Ltd,Landon.
7. शर्मा के.एन,१९८६, समाज मनोविज्ञान एवं उसके सिद्धांत, राजस्थान हिन्दी ग्रन्थ अकादमी,जयपुर.
8. पटेल इसमुष, १९७०, समाजलक्षी मनोविज्ञान, रचना प्रकाशन,अमदावाड.

GUJARAT UNIVERSITY
DEPARTMENT OF SOCIOLOGY T.Y.B.A
SEMESTAR – 6 CORE COURSE – 313
Social Psychology

Objectives:

- (1) Students will get aware about social psychology
 - (2) Students should know the relation between Sociology and Psychology.
 - (3) Get information regarding Psychological concepts.
-

Outcome :

- (1) They are understand Social Psychology as a branch of Sociology
 - (2) Learn to meaning of Social Psychology.
 - (3) Students will get aware about the aspects of Social Psychology.
-

Unit – (1) Introduction of Social Psychology

1. Meaning and Definition of Social Psychology.
 2. Subjectmatter of Social Psychology.
 3. Social Psychology and other Social Sciences.
 4. (A) Social Psychology and Sociology
 5. (B) Social Psychology and Social Anthropology.
-

Unit- (2) Cognition and Motivation

- (1) Meaning and Definition of Cognition
 - (2) Determinants and Nature of Cognition.
 - (3) Formatin and Change of Cognition.
 - (4) Meaning and Types of Motivation.
-

Unit-(3) Social Attitudes

- (1) Meaning and Charecteristics of Social Attitudes.
 - (2) Types of Social Attitudes.
-

- (3) Change and Factors of change of Social Attitudes.
(4) Attitude measurement and Scaling Methods.
-

Unit-(4) Perception

- (1) Meaning and Definition of Perception.
(2) Objects of Perception.
(3) Structure of Perception.
(4) Change in Perception.
-

References

- i. 1Edwin Garrigues (ed,)1963, Foundation of Psychology, Asia Publishing House, Bombay.
 1. Krech, Cruchfield, and Ballachey, Individual in Society.
- ii. Kuppuswamy B, An Introduction to Social Psychology.
- iii. Sherif and Sherif, Social Psychology.
- iv. Mayer D.G,1983,Social Psychology,McGraw-Hill,International Book Company,Japan.
- v. Pennington D.C,1986,Essential Social Psychology, Edward Arnold Ltd,Landon.

Vi शर्मा के.एन,१९८६, समाज मनोविज्ञान एवं उसके सिद्धांत,

राजस्थान

हिन्दी ग्रन्थ अकादमी,जयपुर.

Vii पटेल हसमुष्, १९७०, समाजलक्षी मनोविज्ञान, रचना प्रकाशन,अमदावाड.

GUJARAT UNIVERSITY
DEPARTMENT OF SOCIOLOGY T.Y.B.A
SEMESTAR – 6 CORE COURSE – 314
SOCIAL CHANGE AND DEVELOPMENT

- Objective :
 1. To make students aware of main conceptualization of social change.
 2. To become aware of reality of social change and future trends.

- Results :
 1. Students shall try understanding the social change and development from sociological perceptive.
 2. It shall try to understand impact of social change and its future change.

UNIT – 1

“The Concept of social change”

- 1.1 The sociological perspective on social change.
- 1.2 Definition of social change.
- 1.3 The study of social change in Sociological tradition.
- 1.4 The concept of society and social system.

UNIT – 2

“Analysis and interpretation of social change”

- 1.1 Theories of DeferMinutes.
- 1.2 Theories of Direction.
- 1.3 Structure and Function theories.
- 1.4 Methodological issues in the study of social change.

UNIT – 3

“Concept of Development”

- 1.1 Define Development.
- 1.2 Concept of development.
- 1.3 Social perspective.
- 1.4 Cultural concept.

UNIT – 4

“Structure culture and Development”

- 1.1 Roots of Development.
- 1.2 Observation on the Indian Society.
- 1.3 Analysis of Indian Society.
- 1.4 The concept of society and social system.

ગુજરાત યુનિવર્સિટી
સમાજશાસ્ત્ર વિભાગ, ટી.વાય.બી.એ.
સેમેસ્ટર-૦૬ -૩૧૪ કોર-ઈલેક્ટીવ
સામાજિક પરિવર્તન અને વિકાસ
Social History of India

- ઉદ્દેશો :
 ૧. વિદ્યાર્થીઓ સામાજિક પરિવર્તનની પાયાની વિભાવનાઓથી વાકેફ બને.
 ૨. સામાજિક પરિવર્તનની વાસ્તવિકતા અને ભવિષ્યમાં આવતા પરિવર્તનનાં પ્રવાહોથી માહિતગાર થાય.
- ફલશ્રુતિ :
 ૧. વિદ્યાર્થીઓ સામાજિક પરિવર્તન અને વિકાસને સમાજશાસ્ત્રીય દ્રષ્ટિકોણથી સમજવાનો પ્રયાસ કરશે.
 ૨. સામાજિક પરિવર્તનની અસરો અને ભવિષ્ય નાં પરિવર્તનના પરિબલોને સમજવા પ્રયત્ન કરશે.

UNIT – 1

“સામાજિક પરિવર્તનનો ખ્યાલ”

- ૧.૧ પરિવર્તનનો સમાજશાસ્ત્રીય દ્રષ્ટિકોણ.
- ૧.૨ સામાજિક પરિવર્તનની વ્યાખ્યા.
- ૧.૩ સમાજશાસ્ત્રીય પરંપરામાં સામાજિક પરિવર્તનનો અભ્યાસ.
- ૧.૪ સમાજ અને સામાજિક વ્યવસ્થાના ખ્યાલો.

UNIT – 2

“સામાજિક પરિવર્તન વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન”

- ૧.૧ નિર્ણાયકવાદી સિદ્ધાંતો.
- ૧.૨ દિશાસૂચક સિદ્ધાંતો.
- ૧.૩ રચનાતંત્રીય કાર્યવાદી સિદ્ધાંતો.
- ૧.૪ પરિવર્તનના અભ્યાસમાં પદ્ધતિશાસ્ત્રને લગતા પ્રશ્નો.

UNIT – 3

“વિકાસનો ખ્યાલ”

- ૧.૧ વિકાસનો અર્થ.
- ૧.૨ વિકાસનો આર્થિક ખ્યાલ.
- ૧.૩ વિકાસને સામાજિક પરિપ્રેક્ષ્યથી સમજવા.
- ૧.૪ સાંસ્કૃતિક ખ્યાલ.

UNIT – 4

“સંરચના, સંસ્કૃતિ અને વિકાસ”

- ૧.૧ વિકાસના વિવિધ માર્ગો.
- ૧.૨ ભારતીય સમાજ વિશેના અવલોકનો.
- ૧.૩ ભારતીય સમાજનું પૃથ્થકરણ
- ૧.૪ પરિવર્તનના અભ્યાસમાં પદ્ધતિશાસ્ત્રને લગતા પ્રશ્નો.

સંદર્ભ પુસ્તક:

1. Shinu Shivalal - “ Sociology of Development”, Rawat Publications. Jaipur – 2010.
2. શ્રીનિવાસ એમ. એન. -“ આધુનિક ભારતમાં સામાજિક પરિવર્તન”, અનુવાદક – મધુસુદન પારેખ.
3. Nagla B. K. - “ Indian Sociological thought”, Rawat Publications.
4. ઝવેરી મહેન્દ્ર કૃષ્ણલાલ - “ સામાજિક પરિવર્તન”, ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ – ૧૯૭૭.

OR

અથવા

ગુજરાત યુનિવર્સિટી
સમાજશાસ્ત્ર વિભાગ, ટી.વાય.બી.એ.
સેમેસ્ટર-૦૬ –૩૧૪ કોર-ઈલેક્ટીવ
સમૂહ માધ્યમનો સમાજશાસ્ત્ર

યુનીટ – ૧ પ્રત્યાયન નો ખ્યાલ

- ૧.૧ પ્રત્યાયનની વ્યાખ્યાઓ અને લક્ષણો
- ૧.૨ પ્રત્યાયન પ્રક્રિયાના મોડેલ
- ૧.૩ પ્રત્યાયનનું કાર્ય અને વિકાર્ય
- ૧.૪ માધ્યમ સંસ્કૃતિ અને માધ્યમ યુગ

યુનીટ – ૨ સમૂહ માધ્યમનાં ખ્યાલ પ્રકારો, સાધનો

- ૨.૧ સમૂહ માધ્યમની વ્યાખ્યાઓ અને લક્ષણો
- ૨.૨ સમૂહ માધ્યમના પ્રકાર
- ૨.૩ પ્રિન્ટિંગ માધ્યમ મુદ્રિત માધ્યમનો અર્થ અને લક્ષણો – ઉદ્ભવ – વિકાસ
- ૨.૪ વીજાણું માધ્યમનો અર્થ અને લક્ષણો – ઉદ્ભવ – વિકાસ

યુનીટ – ૩ સમૂહ માધ્યમનાં સાધનો

- ૩.૧ પુસ્તકો અને મેગેઝીન નુ સ્વરૂપ અને અસરો
- ૩.૨ દૈનિક પેપર, ચોપાનીયાનુંસ્વરૂપ અને અસરો
- ૩.૩ ટેલેવિઝનની કૌટુંબિક જીવન ઉપર અસરો
- ૩.૪ ઈન્ટરનેટ, -ઈ-મેલ ફેઇશ-બૂક હોત ફોનની અસરો

યુનીટ – ૪ સમૂહ માધ્યમની અસરો

- ૪.૧ આધુનિકતા, અતિ –આધુનિકતાની પ્રક્રિયા
- ૪.૨ વૈશ્વિકીકરણ
- ૪.૩ માધ્યમ એજ મેસેજ, માધ્યમ કેફ
- ૪.૪ ગ્રાહકવાદ માર્કેટિંગ – સમાજવાદને બદલે મૂડીવાદ

સંદર્ભ ગ્રંથો

- માધ્યમ મીમાંસા – યાસીન દલાલ – પાર્શ્વ પ્રકાશન
- સમૂહ માધ્યમ અને સાહિત્ય – શાહ પ્રીતિ – પાર્શ્વ પ્રકાશન
- ટેલીવિઝન કાર્યક્રમ નિર્માણ અને માધ્યમ પરિચય હસમુખ બરાડી, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ. અમદાવાદ.
- પ્રત્યાયનનું સમાજશાસ્ત્ર – રમણીક ભટ્ટી
- ટેલીવિઝનની શિક્ષિત યુવાનો ઉપર અસરો ડૉ. પંકજ કે. પટેલ, પાર્શ્વ પ્રકાશન
- ઈલેક્ટ્રોનિક મીડિયા અવમ સૂચના પ્રૌદ્યોગિક ડૉ. યુ.સી.ગુપ્તા અર્જુન પબ્લીકેશન નવી દિલ્હી.

**GUJARAT UNIVERSITY
DEPARTMENT OF SOCIOLOGY T.Y.B.A
SEMESTER – VI CORE –ELECTIVE (A)
315 SOCIETY & SOCIAL WORK**

OBJECTIVES

- To give the information of concept and principles of Social work
- To cultivate interest and skills among students for social work
- To give the information about NGOs
- To prepare the students for community work

Out come

- Students will get information about Concept and principles of social work
- Students will co for social work
- Students will know the role of NGOs and work be inspired to work for them

Unit – 1 Concept of social work

- 1.1 Meaning definition of social work
- 1.2 Aimes and objectives of social work
- 1.3 Functions of social work

Unit – 2 Principle and methods of social work

- 2.1 Main principles of social work
- 2.2 Methods of social work
- 2.3 Role of social worker

Unit – 3 Voluntary organisation

- 3.1 Meaning and definition of voluntary organisations
- 3.2 Main types of voluntary organisations.
- 3.3 Role of voluntary organisation

Unit – 4 community work

4.1 Visit and report of voluntary organisation (10 Marks)

4.2 Community work (any of the reference in following) (15 Marks)

(1) children (2) youth (3) Aging (4) Backward (5) Rural community (6) Urban Problems
(7) Family Problems (8) Education (9) Social Problems.

ગુજરાત યુનિવર્સિટી
સમાજશાસ્ત્ર વિભાગ, ટી.વાય.બી.એ.
સેમેસ્ટર-૦૬ -૩૧૫ કોર-ઈલેક્ટીવ - (એ)
સમાજ અને સમાજકાર્ય

હેતુઓ

૧. વિદ્યાર્થીઓને સમાજકાર્યનાં ખ્યાલો અને સિદ્ધાંતોની જાણકારી આપવાનો.
૨. વિદ્યાર્થીઓમાં સમાજકાર્યનું કૌશલ્ય અને રસ કેળવવાનો.
૩. સ્વૈચ્છિક સંગઠનોની જાણકારી આપવાનો.
૪. સામુદાયિક કાર્યથી વિદ્યાર્થીઓને સજ્જ કરવાનો.

ફલશ્રુતિ

૧. વિદ્યાર્થીઓ સમાજકાર્યના ખ્યાલો અને સિદ્ધાંતોથી માહિતગાર બનશે.
૨. વિદ્યાર્થીઓ સમાજકાર્ય માટે પ્રતિબદ્ધ થશે.
૩. વિદ્યાર્થીઓ સ્વૈચ્છિક સંગઠનોની ભૂમિકા જાણી એના માટે કાર્ય કરવા અભિમુખ થશે.

એકમ : ૧ સમાજકાર્યનો ખ્યાલ

- ૧.૧ સમાજકાર્યની વિભાવના -અર્થ વ્યાખ્યા
- ૧.૨ સમાજકાર્યનાં ઉદ્દેશ્યો/ધ્યેયો
- ૧.૩ સમાજકાર્યનાં કાર્યો

એકમ : ૨ સમાજકાર્યનાં સિદ્ધાંતો અને પદ્ધતિઓ

- ૨.૧ સમાજકાર્યનાં મુખ્ય સિદ્ધાંતો
- ૨.૨ સમાજકાર્યની પદ્ધતિઓ
- ૨.૩ સમાજકાર્યની ભૂમિકા

એકમ : ૩ સ્વૈચ્છિક સંગઠન

- ૩.૧ સ્વૈચ્છિક સંગઠનનો અર્થ-વ્યાખ્યા
- ૩.૨ સ્વૈચ્છિક સંગઠનોના મુખ્ય પ્રકારો
- ૩.૩ સ્વૈચ્છિક સંગઠનોની ભૂમિકા

એકમ : ૪ સામુદાયિક કાર્ય

- ૪.૧ સ્વૈચ્છિક સંગઠનની મુલાકાત અને અહેવાલ (૧૦ માર્ક્સ)
 - ૪.૨ સામુદાયિક કાર્ય (નીચેનામાંથી કોઈ પણ વિષયના સંદર્ભમાં) (૧૫ માર્ક્સ)
- (૧) બાળકો (૨) યુવાનો (૩) વૃદ્ધો (૪) પછાત સમૂહો (૫) ગ્રામીણ સમુદાય (૬) નગર સમસ્યાઓ (૭) કૌટુંબિક પ્રશ્નો (૮) શિક્ષણ (૯) સામાજિક સમસ્યાઓ

પુસ્તકો :

- ૧) પટેલ આનંદી બેન '૨૦૦૯' વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યના આધારસ્તંભો વ્યાવસાયિક અભિવૃત્તિ પ્રકાશન અમદાવાદ
- ૨) ભટ્ટી રમણીક અને અન્ય ૨૦૦૬ " સમાજકાર્યની પદ્ધતિઓ અન્વેષણ પ્રતિષ્ઠાન ભાવનગર
- ૩) શર્મા મનોજ ૨૦૧૦ " ભારતમે સમાજકાર્ય કે ક્ષેત્ર" ઈશિકા પબ્લીશીંગ હાઉસ જયપુર
- 4) Devi Rajna K. 2009 "Social Work Philosophy concept & Dimensions" Omega Publication New Delhi
- 5) Khan M A 2007 "Social Work and Social Policy concept & methods: Book enclave Jaipur
- 6) Mishra Santap (ed) 2007 "NGOs An Introduction Uni-Preis Hyderabad
- 7) Mishra Kanshlendra 2008 "Development of NGo and civil Society" Navyug Publication New Delhi
- 8) Harsh Bhurgav D ed. 2006 NGos Role and Acca An Introduction ICFAI Press Hyderabad
- 9) Kirubakram Samuel, V. Lakshmanapathi, Principles of Social work (2012) Sarup book publishers Pvt Ltd New Delhi
- 10) Krishna Kant Singh, Ram Shankar Singh An Introduction to Social Work 2011 ABD publishers New Delhi

OR

અથવા

ગુજરાત યુનિવર્સિટી
સમાજશાસ્ત્ર વિભાગ, ટી.વાય.બી.એ.
સેમેસ્ટર-૦૬ -૩૧૫ ઓપ્સનલ
સાહિત્ય અને સમાજ

હેતુઓ.

- (૧) વિદ્યાર્થીઓ સાહિત્યના સમાજશાસ્ત્ર વિશે જાણકારી મેળવશે.
- (૨) સાહિત્ય અને સમાજના અભ્યાસ થકી વિદ્યાર્થીઓની બૌદ્ધિક ક્ષમતા કેળવાશે.
- (૩) વિદ્યાર્થી તર્ક અને કલ્પનાનો વિનિયોગ કરતો થશે.
- (૪) સાહિત્યના અભ્યાસ થકી વિદ્યાર્થી સામાજિક સમસ્યાઓ અને સંવેદનાઓથી અવગત થશે.

ફલશ્રુતિ

- (૧) સમાજશાસ્ત્રની એક શાખા તરીકે સાહિત્યના સમાજશાસ્ત્ર વિશે માહિતી મેળવશે.
- (૨) સાહિત્ય અને સમાજ વચ્ચેનો સબંધ સમજશે.
- (૩) સાહિત્યનું સમાજશાસ્ત્રીય વિષ્લેષણ કરતાં થશે.

યુનિટ – ૧ સાહિત્ય અને સમાજશાસ્ત્ર

- (૧) સાહિત્યના સમાજશાસ્ત્ર નો પરિચય
- (૨) સાહિત્યના સમાજશાસ્ત્રનો અર્થ અને વિષયવસ્તુ
- (૩) સાહિત્યનો સમાજશાસ્ત્ર સાથે સબંધ
- (૪) સાહિત્યના સમાજશાસ્ત્રની અભ્યાસપદ્ધતિ.

યુનિટ – ૨ સાહિત્યનો સામાજિક સંદર્ભ

- (૧) સાહિત્યનો અર્થ અને લક્ષણો.
- (૨) સાહિત્યના પ્રકારો.
- (૩) ગુજરાતી સાહિત્ય એક પરિચય.
- (૪) સાહિત્યના સમાજશાસ્ત્રનું મહત્વ.

યુનિટ- ૩ સર્જક અને સમાજ

- (૧) પન્નાલાલ પટેલ : જીવન- કવન
 - (૨) પન્નાલાલ પટેલના સાહિત્યનો સામાજિક સંદર્ભ
 - (૩) જોસેફ મેકવાન : જીવન- કવન
 - (૪) જોસેફ મેકવાનના સાહિત્યનો સામાજિક સંદર્ભ
-

યુનિટ – ૪ સાહિત્યિક કૃતિ – સમાજશાસ્ત્રીય વિક્ષેપણ

- (૧) વળામણાંમાં વ્યક્ત થતો સમાજ
 - (૨) વળામણાંનું સામાજિક વિક્ષેપણ
 - (૩) આંગળીયાતમાં વ્યક્ત થતો સમાજ
 - (૪) આંગળીયાતનું સામાજિક વિક્ષેપણ
-

સંદર્ભ સૂચી

- (૧) ચૌધરી રઘુવીર, દવે રમેશ (સંપા.), ૧૯૯૫, પન્નાલાલનું પ્રદાન, ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ, અમદાવાદ.
 - (૨) બ્રહ્મભદ્ર પ્રસાદ (સંપા.), ૨૦૦૬, સાહિત્યિક નિબંધો, પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ.
 - (૩) જોશી વિદ્યુત, ૨૦૦૪, સાહિત્ય અને સમાજ, પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ.
 - (૪) મેકવાન જોસેફ, ૧૯૮૮, આંગળીયાત, આર.આર.શેઠની કંપની, અમદાવાદ.
 - (૫) મંગલમ હરીશ,(સંપા.) ૨૦૧૧, સમર્થ સર્જક જોસેફ મેકવાન, ગુજરાત દલિત સાહિત્ય અકાદમી, અમદાવાદ.
 - (૬) પટેલ પન્નાલાલ, ૨૦૦૩, વળામણાં, સાધના પ્રકાશન, અમદાવાદ.
 - (૭) પટેલ મણિલાલ,(સંપા.), ૨૦૦૬, સાહિત્ય વિવેચનના સિક્કાંતો, પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ.
-

GUJARAT UNIVERSITY
DEPARTMENT OF SOCIOLOGY T.Y.B.A
SEMESTAR – 6 CORE COURSE – 315 Optional
Literature and Society

Objectives :

- (1) Students will get awareness about Sociology of Literature.
 - (2) Building Intellectual Capacity of the Students through the study of Society and Literature.
 - (3) Students will start utilizing Logic and Fantasy.
 - (4) Students will be familiar with the Social Problems and Sensitivity through the Study of Literature.
-

Outcome :

- (1) Students will get Information regarding the Sociology of Literature as branch of Sociology.
 - (2) Get knowledge between the Inter Relationship of Literature and Society.
 - (3) They will be able to do Sociological analysis of Literature.
-

Unit- 1 Literature and Sociology

- (1) Introduction of Sociology of Literature.
 - (2) Meaning and Subject-matter of Sociology of Literature.
 - (3) Relation of the Literature with Sociology and Methods of Sociology of Literature.
-

Unit- 2 Social Context of Literature

- (1) Meaning and Characteristics of the Literature.
 - (2) Types of Literature.
-

Unit- 3 Author and Society

- (1) The life of Pannalal Patel.
 - (2) Social Context of the Literature of Pannalal Patel.
 - (3) The life of Josef Macwan.
 - (4) Social Context of the Literature of Josef Macwan.
-

Unit- 4 Literary Text- Sociological Analysis

- (1) The expression of Society in *Vanamana*
 - (2) Sociological Analysis of *Vanamana*
 - (3) The expression of Society in *Aanganiyat*
 - (4) Sociological Analysis of *Aanganiyat*
-

સંદર્ભ સૂચી

- (૧) ચૌધરી રઘુવીર, દવે રમેશ (સંપા.), ૧૯૯૫, પન્નાલાલનું પ્રદાન, ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ, અમદાવાદ.
 - (૨) બ્રહ્મભદ્ર પ્રસાદ (સંપા.), ૨૦૦૬, સાહિત્યિક નિબંધો, પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ.
 - (૩) જોશી વિદ્યુત, ૨૦૦૪, સાહિત્ય અને સમાજ, પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ.
 - (૪) મેકવાન જોસેફ, ૧૯૮૮, આંગળીયાત, આર.આર.શેઠની કંપની, અમદાવાદ.
 - (૫) મંગલમ હરીશ, (સંપા.) ૨૦૧૧, સમર્થ સર્જક જોસેફ મેકવાન, ગુજરાત દલિત સાહિત્ય અકાદમી, અમદાવાદ.
 - (૬) પટેલ પન્નાલાલ, ૨૦૦૩, વળામણાં, સાધના પ્રકાશન, અમદાવાદ.
 - (૭) પટેલ મણિલાલ, (સંપા.), ૨૦૦૬, સાહિત્ય વિવેચનના સિદ્ધાંતો, પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ.
-

Foundation Course
Soft Skill
The Culture of Indian Tribes.

Unit – 1 - Introduction of Culture.

- (1) સંસ્કૃતિનો અર્થ સંસ્કૃતિનો પરિચય.
Meaning of Culture
- (2) સંસ્કૃતિની પ્રકૃતિ / લક્ષણો
Nature / Characteristics of Culture
- (3) સંસ્કૃતિના કાર્યો
Functions of Culture
- (4) સંસ્કૃતિના તત્વો
Elements of Culture

Unit – 2 - Identification of Tribe

- આદિવાસી ઓળખ
- (1) આદિવાસી ઓળખ
Tribal Identity
 - (2) આદિવાસી ચેતના
Tribal Consciousness
 - (3) ભાષાકીય વલણો.
Language attitudes
 - (4) એથ્નિક સમૂહ સાથે આંતરક્રિયા
Interaction of Ethnic groups.

Unit – 3 –Socio- Cultural life of Indian Tribes.

- ભારતીય આદિવાસીઓનું સામાજિક સાંસ્કૃતિક જીવન
- (1) સંથાલ
The Santhal
 - (2) બિરહોર
The Birhor
 - (3) મુંડા
The Munda

(4) ભીલ

The Bhil

Unit – 4 – Problem of cultural contact

સાંસ્કૃતિક સંપર્કની સમસ્યાઓ

Specific Processes of Change

વિશિષ્ટ પરિવર્તનની પ્રક્રિયાઓ

-:References:-

- (1) ઊર્મિબહેન દેસાઈ – સામાજિક માનવશાસ્ત્ર
રચના પ્રકાશન, અમદાવાદ
- (2) ભગવાનદાસ પટેલ - ૨૦૦૫
આદિવાસી જનપદ અને શિષ્ટ
મહાકાવ્યોમાં નારી.
નયન સુર્યાનંદ લોકપ્રતિષ્ઠાન
મુંબઈ
- (3) C.N. Shankar Rao- Sociology
- (4) K. K. Verma- 1977
Culture, Ecology
and
National Pub
- (5) S.P. Sharma
J.B. Sharma - 1998 Culture of Indian Tribes
Radha Publications
New Delhi.

Foundation Course

Course :

Gender Studies

Semester :

Objective:

- ⇒ To Introduce the students to the concept of Gender
- ⇒ To give the scientific information about gender in social system.
- ⇒ To know the gender based violence.

Outcome:

- ⇒ Student will become awareness about gender sensitivities.
- ⇒ Student will help for solving the gender based problem.

Unit: 1 Gender

- 1.1 Introduction of gender studies
- 1.2 Definition and characteristics of Gender
- 1.3 Sex Vs Gender
- 1.4 Primary Introduction of concepts related with Gender.
 - 1.4.1 Status
 - 1.4.2 Power
 - 1.4.3 Gender Socialization
 - 1.4.4 Gender Division of labor
 - 1.4.5 Gender equality
 - 1.4.6 Gender Main Streaming

Unit: 2 Gender in social system

- 2:1. Gender in patriarchy system
- 2:2. Gender and culture
- 2:3. Gender and Caste
- 2:4. Gender in Demographic structure

Unit: 3 Gender Based Violence

- 3:1 Meaning & Definition of Gender based violence
- 3:2 Gender based Violence
 - 3:2:1 Female feticides
 - 3:2:2 Domestic violence
 - 3:2:3 Sexual Harassment of work place

Unit: 4 Genders and Development

1. Meaning of Development
2. Basics of women development
3. Programmr and policies for women development in Gujarat

Bibiography :

1. B.R.Siwal, Satbeer Chhabara (2004) Reading Material for Training of Gender Trainers – New Delhi, Har Anand Publications.
2. Beauvoir Simone De, (1989). The Second Sex, New York, Vintage Books.
3. Bhain Kamla, (1993), what is patriarchy? New Delhi, Kali for women.
4. Bhasin Kamla, (1993), Understanding Gender, New Delhi Kali for women
5. Bhswati Das, Vimal Khawas, Gender issues in Development (2009), Jaipur, Rawat publication.
6. Desai Neera & Vibhuti Patel (1988), “Indian Women : Change and Challenge in the International Decode:”, Bombay, Popular Prakashan.
7. Gells, Richard J. (1987), Family Violence, Vol-84, Sage Library of social Research, New Delhi, Sage Publication.
8. Indira Hirway, Dr. Darshini Mahadevia (2004), Gujarat Human development Report, Mahatma Gendhi Labour Institute, Ahmedabad.
9. McCormack and M.Strathern (ed) (1980), Nature, Culture and Gender Cambridge, Cambridge University Press.
10. Oakley Ann: (1972): “Sex, Gender and Society” New York, Harper and row.
11. Oakley Ann: (1985): “Sex, Gender and Society” England: Gower Publishing Company.

12. Patel Tulsi (ed) (2007) – “sex-selective Abortion in India Gender, Society and New Reproductive Technology” New Delhi, Sage Publication.
13. Rege Sharmila (2003) ‘Sociology of gender’ New Delhi, Sage Publication.
14. જેન્ડર રિસોર્સ સેન્ટર, (૨૦૦૭)
 ૧. દહેજ અને ઘરેલું હિંસા
 ૨. જાતિપરિક્ષણ અને ભૂણહત્પા
 ૩. કાર્પના સ્થળે થતી જાતીપ સતામણી
15. જેન્ડર રિસોર્સ સેન્ટર, (૨૦૦૮) – ઘરેલું હિંસા અધિનિપમ – ૨૦૦૫ માહિતી પુસ્તિકા, અમદાવાદ
16. ધ્રુવ શૈલજા, (૨૦૦૩) – ઉદ્ધારો વેદનાના, (પરિણીત સ્ત્રીઓ પ્રત્યે કુરતાનો સમાજશાસ્ત્રીય અભ્યાસ) – પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ
17. પટેલ વિનુભાઈ, (૨૦૦૪) – સ્ત્રી ભૂણહત્પા અટકાવીએ – પ્રિન્ટવિઝન, અમદાવાદ
18. ભસીન કમલા, અનુવાદ – નિમિષા એસ.એન., (૧૯૯૫) – પિતૃસત્તા એટલે શું? - ઓળખ વડોદરા
19. રાવલ ચંદ્રિકા, શૈલજા ધ્રુવ, (૨૦૦૨) – નારી વ્યાથા – પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ
20. રાવલ ચંદ્રિકા, શૈલજા ધ્રુવ, (૨૦૦૮) – સમાજનો સૂરજ – પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ

21. રાવલ ચંદ્રિકા, શૈલજા ધ્રુવ, (૨૦૦૮) – ગુજરાતમાં સ્ત્રીઓનો દરજ્જો – પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ
22. રાવલ ચંદ્રિકા, શૈલજા ધ્રુવ, (૨૦૧૦) – પરિવારની પરી – પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ
23. રાવલ ચંદ્રિકા (૨૦૧૦) – જેન્ડર અને સમાજ – પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ
24. રાવલ ચંદ્રિકા (૨૦૧૧) – જેન્ડર અને વિકાસ – પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ
25. રાવલ ચંદ્રિકા, શૈલજા ધ્રુવ, (૨૦૧૩) – સ્ત્રીઓ અને સમાજ – પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ

જેન્ડર અભ્યાસો

હેતુઓ :-

૧. વિદ્યાર્થીઓ જેન્ડરની વિભાવનાથી વાકેફ થાય.
૨. સામાજિક વ્યવસ્થામાં જેન્ડરની વૈજ્ઞાનિક માહિતી આપવાનો.
૩. જેન્ડર આધારિત હિંસાથી વાકેફ થાય.

ફળશ્રુતિ

વિદ્યાર્થીઓમાં જેન્ડર સંવેદનશીલતા વિશે જાગૃત બનશે સમાજમાં જેન્ડર સંબંધિત સમસ્યાઓ ઉકેલવામાં સહાયભૂત થશે.

યુનીટ – ૧ જેન્ડર

૧.૧ જેન્ડર અભ્યાસો

૧.૨ લિંગ () જેન્ડર

૧.૩ જેન્ડર સ્ટડીઝ

૧.૪ જેન્ડર સાથે સંકળાયેલ વિવિધ વિભાવનાઓની પ્રાથમિક સમાજ.

૧.૪.૧ દરજ્જો, ભૂમિકા

૧.૪.૨ સત્તા

૧.૪.૩ જેન્ડર સમાજીકરણ

૧.૪.૪ જેન્ડર શ્રમવિભાજન

૧.૪.૫ જેન્ડર સમતા અને અસમાનતા

૧.૪.૬ જેન્ડર મુખ્ય પ્રવાહ

યુનીટ – ૨ સામાજિક વ્યવસ્થામાં જેન્ડર

૨.૧ પિતૃસત્તા વ્યવસ્થામાં જેન્ડર

૨.૨ જેન્ડર અને સંસ્કૃતિ

૨.૩ જેન્ડર અને જ્ઞાતિ

૨.૪ વસતિ વિષયક માળખામાં જેન્ડર

યુનીટ – ૩ જેન્ડર આધારિત હિંસા

૩.૧ જેન્ડર આધારિત હિંસાનો અર્થ અને વ્યાખ્યા

૩.૨ જેન્ડર આધારિત હિંસા, ભુણહત્યા, ક્રૌટુંબિક હિંસા, કાર્ય સ્થળે શોષણ

યુનીટ – ૪ જેન્ડર અને વિકાસ

૪.૧ વિકાસનો અર્થ

૪.૨ મહિલા વિકાસના આધારબિંદુ

૪.૩ ગુજરાતમાં નારી વિકાસના કાર્યક્રમો અને નીતિઓ